

Tarih İncelemeleri Dergisi
Cilt/Volume XXV, Sayı/Number 2
Aralık /December 2010, 663-665

Ray Huang, Çin Tarihi; Bir Makro Tarih Yaklaşımı, Çev: Attila Sönmez, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007 (2. Baskı), 379 sayfa, ISBN: 978-975-6857-21-8.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin ilk kürsülerinden biri olan Sinoloji bölümü, Orta Asya'da hüküm süren Hun, Tabgaç, Göktürk, Uygur, Türgiş ve Karluk gibi Türk devletleri ve toplulukları hakkında kayıtların bulunduğu birinci el Çin tarihi kaynaklarından faydalanmak ve köklü bir tarihe sahip Çin kültürünü araştırıp incelemek amacıyla kuruldu. Bu hedef doğrultusunda yeni ihdas olunan bölümün başkanlığına, hakikaten dönemin en ünlü sinologlarından biri olan Prof. Dr. Wolfram Eberhard getirildi. İlmî çalışmalarına 1937-1948 yılları arasında yurdumuzda devam eden Eberhard, "Çin'in Şimal Komşuları" (1942), "Çin Tarihi" (1947), "Uzak Doğu Tarihi" (1957) gibi değerli kitapların yanı sıra, İslamiyetten önceki Türk siyasi ve kültürel hayatına ilişkin sayısız makale kaleme aldı. Wolfram Eberhard'dan sonra Sinoloji bölümü uzun yıllar Prof. Dr. Muhaddere Nabi Özerdim (1916-1991)'in başkanlığında çalışmalarına devam etti ise de, günümüzde yarı atıl bir hale gelmekten kurtulamadı. Tıpkı Sümeroloji, Hititoloji, Urdu Diller ve Hindoloji bölümleri gibi...

Oysa göçebe hayat tarzına sahip Türkler, âleme nizam verme ülküsü ile kitle iletişim araç ve gereçlerinin henüz pek ilkel ve iptidai olduğu zamanlarda atı ehilleştirerek neredeyse tüm dünyayı dolaşmışlar ve gittikleri yerlerin kalem ehilleri tarafından kayıt altına alınmışlardır. Türk tarihinin başka hiçbir milletin tarihine benzemediği ve hemen hemen eski ve orta çağlarda yaşayan tüm dillerde tarihi kaynaklarının bulunduğu hakikatinden hareket edilirse, bahsettiğimiz bu bölümlerin geliştirilmesinin Türkiye Cumhuriyeti açısından yerine getirilmesi gereken mutlak bir zorunluluk olduğu kendiliğinden anlaşılacaktır. Ancak birçok alanda olduğu gibi maalesef bu sahada da Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün mirasına sahip çıkılamadı.

Wolfram Eberhard'ın telif ettiği "Çin Tarihi" en eski zamanlardan II. Dünya Savaşı'na kadar getirilen yaklaşık 4000 yıllık bir tarih kitabıdır ve günümüzde dahi bu konuda Türkçe yazılmış yegâne eser olma özelliğini korumaktadır. Henüz bir Türk tarihçi tarafından Çin tarihi yazılamamış olsa da, Ray Huang'ın (1918-2000) İngilizce telif edilen "*China A Macro History*" adlı eseri, Attila Sönmez tarafından dilimize tercüme edilerek 2005 yılında "İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları" arasında neşredilmiştir. Dünyanın pek çok üniversitesinde ders kitabı olarak okutulan bu kitap Çince, Korece ve Japoncaya da çevrilmiştir. Esasen hukuk ve iktisat eğitimi alan mütercim ise üst düzey bürokrat olarak, içerisinde Çin'in de bulunduğu, farklı ülkelerde görev yapmıştır.

2007 yılında ikinci baskısı yapılan eser çevirmen önsözünden başka 21 bölümden oluşmaktadır. Bunlar 1-Şian Kenti ve Lôs Toprakları (s. 1-10), 2-İkinci Ermiş

Kitap Tanıtımı

ve Birinci İmparator (s. 11-22), 3-Toprak, Rüzgâr ve Su, (s. 23-31), 4-Çömlekten Ordunun Arkasında (s. 33-43), 5-Birinci İmparatorluk: İlk Emsaller (s. 45-60), 6-Savaşçı Derebeyi Kesilen Edebiyatçılar (s. 61-76), 7-Uzun Parçalanma (Fetret) Dönemi (s. 77-86), 8-Ülkenin Tarihsel Bütünlüğünün Bozulması (s. 87-96), 9-Birliğe Doğru (s. 97-109), 10-İkinci İmparatorluk: Gerçekleşmeyen Atılım (s. 111-134), 11-Kuzey Song Hanedanı: Cesur Bir Girişim (s. 135-154), 12-Batı Gölü ve Güney Song (s. 155-174), 13-Moğollar Ara Dönemi (s. 175-189), 14-İçe Dönük ve Rekabetten Kaçan Bir Devlet: Ming (s. 191-209), 15-Son Dönem Ming Hanedanı (s. 211-230), 16-Mançuların Rolü (s. 231-245), 17-Yıl 1800: Durup Düşünmek İçin Uygun Bir Nokta (s. 247-256), 18-Afyon Savaşı'ndan "Kendini Güçlendirme" Hareketine (257-272), 19-"Yüz Günler" Cumhuriyet ve Dört Mayıs (s. 273-297), 20-Günümüzde Çin ve Dünyadaki Yeri (299-331), 21-Tayvan, Hong Kong ve Makao (s. 333-340). Ayrıca "Kapanan Yüzyıl Bazı Gözlemler" (s. 341-352), "Kısa Bir Bibliyografya Notu" (s. 353-361) ve "Dizin" (s. 362-379) bölümleri de bulunmaktadır.

Gerçekten 4000 yıllık muazzam bir tarihi tek ciltte toplamak oldukça güç bir iştir. Ray Huang'ın kitabı bir makro tarih çalışması olduğundan, müellif teferruatlar üzerinde durmamış olayları genel hatlarıyla anlatmıştır. Ayrıca Çin tarihinin kırılma noktalarına temas ederek mühim hadiseleri enfes hikâyeler ile süslemiştir. "University of Michigan"da doktorasını tamamladıktan sonra, 16 yıl boyunca çeşitli Amerikan üniversitelerinde ders veren Huang'ın kitabı tek kelimeyle mükemmeldir.

Eserin tercümesine genel anlamda iyi demek mümkündür. Hatta üslubu akıcıdır. Ancak Çince isimlerin transkripsiyonunda sorun vardır. Mütercim önsözünde konuyla ilgili olarak; "Çinlilerin konuşurken verdikleri sesi yansıtmaya çalıştım. Bu kurallara göre, Latin alfabesinden farklı alfabesi (veya başka yazı düzeni) olan yabancı dillerden Türkçeye yapılan çeviride yabancı dilin ses düzenini Türk alfabesini kullanarak vermek gerek. Bu kurala uymak önemli, çünkü ne yazık ki Türk basımında Çin'le ilgili herşey Batı dillerinden çevrilerek verildiğinden bu dillerin alfabesini kullanmak da yaygın bir uygulama haline geldi" demektedir.

Mütercimin lisan iffetini gözeterek, Batı dillerindeki transkripsiyon sistemlerini bir kenara atma temayülü takdire şayan. Ancak Çince'den Türkçeye henüz bir transkripsiyon sistemi oluşturulamadığı için, terminolojide bütünlüğü sağlamak adına İngiliz transkripsiyon sistemi olan "Wade-Giles" tercih edilmeliydi. Fransızlar ve Rusların gibi bizimde kendimize ait bir usul geliştirmemizi temenni ederek, bu işi Sinoloji bölümü müntesiplerine havale ediyoruz. Tercümedeki asıl sorun ise terminolojideki hatalardır. Yurdumuzda nedense editörlük sadece gösterişten ibaret bir unvan olmaktan öteye gidemiyor. Editörlerin de zamanla daha dikkatli olacaklarını ve yayıma hazırlanan eserleri konuya aşına kimselere okutmaları gerektiğini çabucak öğrenmelerini umut ediyoruz. Tespit edebildiğimiz bazı yanlışlar şunlardır:

Kitap Tanıtımı

YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA
1- Bugat Yazıtı	Bugut Yazıtı	s. X
2- Kutay	Kıtay	s. X
3- Midyat'a pirince giderken...	Dimyat'a pirince giderken...	s. XI
4- Tamyukuk	Tonyukuk	s. XII
5-...sağlık veririm	...salık veririm	s. 4
6- Şiongnu	Hun	s. 49
7- Son Dönem Han Sülalesi	Muahhar Han Sülalesi	s. 65
8- ...oasis toplulukları	...vaha toplulukları	s. 66
9- Sarı Türbanlılar [isyarı]	Sarı Sarıklılar [isyarı]	s. 76
10- Taba'lar	Tabgaçlar veya T'o-balar	s. 97
11- Tungusca	Tunguzca	s. 97
12- Avar	Juan Juan	s. 100
13- Zerdüştlerin...kilisesi	Zerdüştlerin...atesgedesi	s. 115
14- Çidan	Kitan	s. 121
15- Tatabi	Tatabı	s. 127
16- 876	976	s. 141
17- Dış Mahalle ordusu	Taşra Ordusu	s. 142
18- ...annesi naip olarak	...annesi naibe olarak	s. 149
19- Jürçed	Cürcen	s. 158
20- Tungu	Tunguz	s. 158
21- Beijing	Pekin	s. 160
22- Han Balig	Han Balıg	s. 176
23- Iran Hanlığı	İlhanlılar	s. 177
24- Kaidu	Kaydu	s. 177
25- Göklerin Oğlu	Gögün Oğlu	s. 178
26- Kanbalık	Han Balıg	s. 180
27- Başbakan Ahmet Benaketi	Vezir Ahmed Benaketi	s. 185
28- Oirat	Oyrat	s. 212
29- Mengke	Möngke	s. 213
30- Amerika kıtasına özgün	Amerika kıtasına özgü	s. 312

Serkan ACAR*

* Araş. Gör. Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı, Bornova-İZMİR.

Kitap Tanıtımı